

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. Prima, certaue apud Theologos Conclusio ac difficultas quæstionis explicata, & communis circa eam sententia.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

Fidel, & mysteriorum eius veritates non cogunt, conceptus realis virtualis distinctionis admittendus non est. Atqui in Essentia, & Attributis, siue in prædicatis Dei communibus, & necessariis nullus mysteriorum, aut veritatis Catholice, Fides cogit nos, vt conceptum distinctionis realis virtualis admittamus: ergo in Attributis, & Essentia, siue in prædicatis Dei communibus, & necessariis, conceptus realis virtualis distinctionis vnus ab alio admittendus non est.

3. Ex hac ratione bene inferunt Murciani Recentiores: quod formalitates diuine, etiam virtualiter distinctæ in sua sententia, ex munere aliquo proprio distinctorum, quod in eis recognoscere ex Fide cogimur, ex munere alio proprio distinctorum, quod à solo discursu probabili, imò à probabilissimo, Dei prædicatis adscribi etiam possunt, distincta etiam in ordine ad illud munus realiter virtualiter nequaquam esse admittendum, v.g. Paternitas, & Essentia realiter virtualiter in ea sententia distinguuntur: quia subeunt prædicata contradictoria, *Communicatur, non communicatur. Produciuntur, non produciuntur*, ex Fide, licet eadem realiter entitas sint. Si autem repugnet vnam sine altera videri, nisi virtualiter distinguantur, atque difficultas probabilissimo constaret, vnam sine altera videri posse, dummodo id ex Fide non constet. Hoc potius negandum erit, quam virtualis distinctio in ordine ad id munus, etiam inter Paternitatem, & Essentiam admittenda. Ea enim distinctio (si quando admittenda sit) in diuinis tantummodo, atque in Fidel vnus reuerentiam, est admittenda.

4. Planè conclusioni obici possunt aliqua, tamen adeo leuia sunt, vt vix solutione sit opus. Illud solum de præcedentia virtuali reali potentia voluitur, atque intellectus respectu volitionis necessarie, aliquam difficultatis speciem videtur habere. Verum vt suis suo loco dicemus, satis est præcedentia metaphysica, & puræ rationis in diuinis. Nam in creatis ideo præcedunt physice, quia limitata perfectionis physice creata sunt: ac proinde operatione perficiuntur, quod secus euenit in ente perfectissimo, in quo hæc omnia sine operatione physica vniuersim habentur: quemadmodum & creata cuncta, ab imperfectionibus decocta, quæ in omnibus creaturis distita, ac dispersa realiter sunt, in Deo adiunantur.

QVÆSTIO VI.

De Simplicitate Metaphysica diuinorum Attributorum.

NON agimus de simplicitate, quæ Dei speciale attributum est, siue transcendens, siue non transcendens, de quo postmodum in sequentibus. Quippe in hac disputatione, quæ tota de Attributis vniverſim sumptis est, importune de aliquo speciali Dei Attributo ageremus. Simplicitas Dei speciale Attributum physica est, quæque physice compositioni tantummodo aduersatur, non metaphysice. Inquirimus ergo de simplicitate metaphysica: non Dei quidem, quod in eo, vt ex dictis constat non est (cum physicam Dei entitatem, Essentia, totque communibus, & personalibus prædicatis metaphysicè constari ostenderimus) sed Attributorum eius: an vnusquodque metaphysicè incompositum, simplex, atque indiuisibile esse debeat? An contra componitur ex variis formalitatibus metaphysicè possit? Nam de Essentia metaphysica, indiuisibile formaliter, atque incompositam prorsus metaphysicè esse ostendimus supra: vbi & rationem pro Attributis formandam attigimus, quam questionem, licet à nemine, ita vniverſim disputatam viderim, neque in Attributo aliquo speciali ex institutione, sed cursum libens aggredior, ne singulatim in Attributis singulis repetatur, vel omittatur, vel (quod ferè idem est) per transiendam examinetur: neque ad plura alia in Theologia deducenda, quam valis doctrina ignoretur.

CERTAMEN I.

Prima, certaque apud Theologos conclusio, ac difficultas questionis explicata, & communis circa eam sententia.

DVplex, quoad præsens attinet, metaphysica compositio, sicuti & physica duplex esse potest. Altera homogenea. Altera heterogenea. Sicuti enim è rebus eiusdem generis, & rationis sæpe physica entitas physice compingitur, v.g. materia pluribus materiæ partibus, & aqua (sicque de insensitiuis, atque inanimatis pluribus) pluribus aquæ partibus rationis omnino eiusdem: ita etiam metaphysicum prædicatum, quod infectile non sit, pluribus formalitatibus partialibus rationis eiusdem, potest metaphysicè coagmentari. Item sicut physice etiam potest aliquid ex partibus, quæ diuersæ rationis ab ipso, imò, quarum qualibet diuersæ rationis ab alia sit, constare, vt in omni essentiali physica, atque integrali compositorum compositione cernitur: ita etiam in metaphysica formaliter, diuisibilis prædicati compactione poterit euenire, vt partes formales, quibus componitur metaphysicè alterius formalitatis ab illo, & à se inuicem metaphysicè sint, vt patet in anima, & homine, & prædicatis genericis, & differentialibus, quibus metaphysicè constant. De vtroque ergo compositionis metaphysicæ genere, homogeneæ, & heterogeneæ inquiri quaestio: an Dei Essentia, & Attributis, atque vno verbo prædicatis diuinis possit conuenire?

2. Et prima quidem in hac quaestione certa, atque à Theologis indubitata conclusio sit. Prædicata, seu Attributa diuina attributorum diuinorum nomine, & ratione, compositionem metaphysicam heterogeneam habere posse. Ratio est: quia perfectioni diuinorum Attributorum non derogat eiusmodi compositio: ergo est cum diuinis Attributis, eorumque ratione composibilis. Antecedens patet: quia potentia diuina notionalis, seu productiua ad intra, eiusmodi heterogenea compositio non obest, imò certo ex Theologis omnibus (si vnum, ac nescio an alterum? excipias) adest metaphysica & heterogenea compositio, ex Essentia & personali Personæ producentis, & passiuæ potentia procedendi in Trinitate ex communi etiam, & personali procedentis metaphysicè & heterogeneæ conflatur: ac demum Persona quævis ex Essentia, & personali cuiusque proprietate (siue ea absoluta etiam, siue relatiua sit) omnium Catholica sententia, metaphysicè componitur: ergo rationi prædicati diuini eiusque, quæ tali, perfectioni, ac proinde neque rationi, & perfectioni Attributi diuini obest metaphysica & heterogenea compositio: ac proinde, si quæ Attributa eiusmodi heterogeneam compositionem, nec subeunt, nec subire possunt, ex peculiaribus eorum naturis ea impossibiles eis adueniunt.

3. Tota quaestio huius, eaque subtilis, difficultas circa homogeneam Attributorum diuinorum compositionem metaphysicam est. An scilicet Attributa diuina, v.g. Sapientia, Omnipotentia, & sic de aliis partialibus Sapientia, aut Potentia partibus infinitis eiusdem rationis & inter se, & cum tota Dei Sapientia, vel Potentia metaphysicè constet? Licet quævis pars minor infinites Sapientia tota, atque Omnipotentia Dei, quam metaphysicè componit, esse necessario debeat: quemadmodum corporis quanti partes toto corpore, quod componunt, minores singulae sunt, licet sint eiusdem rationis cum illo. An contra, ita Attributum quodvis diuinum ex sua ratione formali diuini Attributi, vno ictu formalitatis indiuisibiliter totum dicat generis sui, vt partialibus generis eiusdem formalitatibus non constet, imò neque constare queat: ac proinde neque metaphysicè homogeneæ componi. Porro in hac difficultate sic vniverſim, atque his terminis proposita sententiarum Auctores referre non possum, quia, vt quaestiois præfatione dicebam, à nemine disputatam vidi. Possunt autem referri plures, qui in vno, vel alio Attributo eam obiter versantes

tes, suam circa præsentem vniuersalem difficultatem videntur mentem aperuisse, vel saltem indicasse.

4 Igitur de Idea diuina (quæ Scientia rerum faciendam est, vel Verbum illâ à Patre productum, (vel, quid nunc velis) agentes Theologi, communiter docent, per rationem, & metaphysicè plures esse, ex quibus tanquam partialibus conceptibus Idea totalis omnium factibilium metaphysicè componatur: ac proinde idem de Scientia, Omnipotentia, Amore etiam necessario, Immenfitate, Aternitate, atque fere reliquis Attributis videntur dicturi: quare vniuersim diuinis Attributis formaliter sumptis, metaphysicam homogeneam compositionem minime repugnare, etiam reuera de Ideis aliam esse rationem ostendimus controu. 2. d. vlt. Citatur pro Idearum pluralitate, ac diuisibilitate metaphysica Scotus in 1. d. 36. qu. 1. sed extra rem: nam Idearum nomine non diuinum aliquid, sed creaturas ipsas in Deo existentes esse putat: quo pacto non solum formaliter, sed realiter inter sese, & à toto Idearum conuincto distinguuntur, neque Attributum diuinum sunt. Citantur etiam S. Thom. 1. par. quæst. 15. art. 2. quem ibi interpretes sectantur Alensis qu. 27. m. 4. S. Bonauent. in 1. d. 35. art. 1. qu. 3. Ricard. d. 36. art. 2. qu. 3. Agid. art. 2. qu. 2. ad 1. Argentina qu. 1. art. 1. init. Capreol. ibi conclus. 3. Durand. d. 36. q. 4. num. 5. quamuis enim dicat melius dici in Deo vnâ tantum esse Ideam, tamen plures rationes ideales admittit: quare in primo vnitatem, & indiuisibilitatem realem, Idearum diuinarum, quas in secundo diuisibiles metaphysicè & per rationem admittit, attendisse videtur. Est sententia nostri Vasquez 1. p. d. 73. cap. 1. n. 3. vers. *hoc saltem*. Soar. lib. 3. de Attribut. cap. 5. num. 14. & 15. vbi eam communem vocant, videnturque sententia Aug. lib. 6. qq. 83. qu. 46. & epist. 115. sine. & Dionys. cap. 1. & 5. de diuin. nom. vbi Ideas, & rationes ideales diuinas plures absolute vocant, atque vniuersim Theologi omnes non de Idea, sed de Ideis diuinis, disputant.

5 Contra vero Albertus Magn. in 1. d. 35. art. 9. commotus, meliusque dici in Deo, vnâ esse omnium rerum Ideam, quam plures docuit. Cui & Aureolus consentit apud Capreol. citato articulo. 1. & Marsil. in 1. d. 35. qu. 1. prologi art. 1. par. 1. dicens Ideas in se, & ex parte obiecti sui distingui solummodo: ni forte è sua Nominalium schola, nullam aliam distinctionem, quare neque compositionem metaphysicam formalitatem, sed solum in terminis, seu connotatis in ordine ad quæ tota simul, & indiuisim concipitur. Sed licet ita de diuisibilitate, & compositione metaphysica diuinarum Idearum videantur Patres, & Doctores citati, ac proinde generatim in diuino hoc prædicato, (quare, & in aliis Attributis metaphysicam compositionem admittere. Non tamen ita plane eam in intrinseca formalitate diuina Idearum eam admittunt,) vt opus erat ad hoc, vt pro affirmante sententia in re præfenti recitarentur. Nam Vasquez citato loco docet, nomen Ideæ relatiuè ad creaturas, relatione rationis necessario constare, cum, quoad intrinsecum Deo, præque diuinum, absolutum quid omnino à creaturis sit, ac proinde plures dici, atque diuidi in plures, quia de eis, vt eas concipimus, loquimur. Concipimus autem eas vt plures rationis relationes ad creaturas. Soarez vero citatus faceret, Ideas concipi à nobis, cum respectu rationis ad creaturas: ac necessario eas ita à nobis concipi tenetur fateri cum num. 17. dicat Ideam eo nomine significari, vt terminum adequatum creaturæ mensuratur, mensurabilis ad ipsam: quod rationis relationem inuolueret necessario ait: proindeque pro varietate commensurationum earum, quæ in diuersis creaturis sunt, varias pluresque diuinas Ideas absolute dici posse: in quo cum Vasquezio, cuius nuper recitatum doctrinam impugnauerat n. 16. tandem conuenit, atque quæ pro se respondit n. 17. Suarum contra illum impugnationum solutiones fecit. Itaque (vt plura hic de diuinis Ideis in tempore non misceamus) satis ex his constat, Doctores, & Patres hosce de diuisibilitate, adhuc metaphysicæ, diuinarum Idearum, quoad intrinsecum Deo, & quod diuinum est, certo non loqui. Id quod August. loco citatæ Epistolæ satis insinuat, dicens, *Varias hominum rationes* (non autem dixit Dei) in illa sinceritate, id est vnitatem, *Vitare*.

CERTAMEN II.

Pro negante nostra sententia, homogeneam compositionem metaphysicam probanda, notationes.

1 Secundam hanc præfixam Conclusionem de Ideis diuinis loquentes videntur etiam generaliter indicasse Magni Albertus, & Aureolus locis citatis, ac fortè Marsilius. Vt autem illam solide, ac metaphysicè probemus, duo statuenda certissima sunt. Alterum ex dictis in Physicis controuersis de infinito. Alterum ex Metaphysica, & Theologia certissimum. Primum est discrimen inter infinitum simpliciter ex genere, seu specie, & essentia sua tale, & infinitum secundum quid non ex genere, seu specie, & Essentia sua tale etiam in eis habet infinitatem. Etenim quod simpliciter & absolute, siue ex genere, & essentia sua infinitum est, nequit sine infinitate sui generis concipi, ne dum esse: quod autem non simpliciter, & absolute, sed secundum quid, ac non ex genere, & Essentia sua, & per additionem partium, intra illam infinitum est, bene esse, concipique potest siue infinitate illa secundum quid, intra illam speciem.

2 Inde aliud discrimen inter vtrumque infinitum valde notandum discrimen inter vtrumque infinitum deprehenditur. Cum enim, quod simpliciter, & absolute, seu ex genere, & essentia sua infinitum est, finitum aliquid intra illam non habeat, nec habet unde ei addi aliquid possit speciei, seu generis illius: quia infinito, quæ parte infinitum est, impossibile est aliquid in eo genere, quo infinitum est adiungi: vt ex terminis patet, atque in linea, quæ versus vnâ partem infinita est, nihil ab ea parte addi ulterius possit: quia neque ab illa terminum habet: sicut neque æternitati à parte post animæ rationalis, & Angelis addi duratio à parte post vllatenus potest. Ei autem quod ex specie, & essentia sua infinitum non est, quare neque absolute, & simpliciter infinitum sed secundum quid constituto intra suam speciem, addi intra illam alia, & alia possunt partes in infinitum, quousque infinitarum additione, infinitum secundum quid euadat: vt quantitati, siue continue, siue discrete, & intentioni qualitatium euenire posse putatur.

3 Ex inde vero ulterius inter vtrumque infinitum discrimen aliud elucet: quod infinitum non simpliciter, & ex genere, seu specie, & essentia sua, sed secundum quid, & per additionem aliarum, & aliarum partium, speciei eiusdem infinitum tale est per denegationem termini solummodo intrinseci: quia scilicet, quod ita infinitum est, tot intra se partes cohibet, vt nec numerum subire possint, nec vltima illius pars sit assignabilis, ultra quam alia, & alia assignabiles intra illud non sint: quare optime ab Aristotele, & Philosophis eiusmodi infinitum definitur: *Cuius partes accipienti semper resistit alia, & alia ipsius accipienda ac proinde necessario intra ipsum terminus ea parte, quæ infinitum est, esse non potest*. Unde si vtrunque linea, vel duratio creata ponatur infinita, versus neutram partem terminum habebit intrinsecum: atque adeo per denegationem termini intrinseci, infinitum eiusmodi infinitum necessario erit. Non autem per denegationem termini extrinseci sed enim denegatio etiam hæc termini, etiam extrinseci, quæ infinito secundum quid, & non ex genere, & essentia sua tali, conuenire negatur, non ita intelligi debet, quasi dicamus extrinseci aliqua mensura, ea parte, quæ infinitum est posse illud terminari, aut coerceri: id enim in terminis implicat; sed quia extra ipsum partes eiusdem rationis, & generis alia, & alia, imò infinite alia, esse possunt. Ex eo enim quod linea, vel altera, vel vtraque parte sui infinita darentur, non inde alia, & alia lineæ partes, imò neque infinite alia lineæ partes, ac proinde neque infinite alia lineæ extra ipsam repugnant: quoniam eo ipso, quod linea vna infinita possibilibus, vel admittatur, vel probetur, possibiles admittentur plures, & probabuntur. At vero infinitum absolute, & simpliciter, siue ex genere suo tale infinitum